

УДК [343.4+349.22](477)

Василь Григорович ТАНАДЖІ,

здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ

РІЗНОВИДИ УГОД ПРО ПРАЦЮ В КОНТЕКСТІ СТ. 173 КК УКРАЇНИ

Конвенція ООН проголошує право на працю основним соціально-економічним правом людини, що забезпечує її основні та додаткові потреби. Забезпечення та реалізація зазначеного права в державі створює можливості гідного та всебічного розвитку як окремої людини, так і всього суспільства. В той же час, сучасний погляд на зміст права на працю та інших трудових прав людини, способи їх забезпечення та захисту є результатом довготривалого, складного та неоднозначного історичного розвитку суспільства і держави.

До прийняття КК України у 2001 році зміст та обсяг трудових прав, що охоронялися кримінальним законом визначався лише трудовим законодавством. У 2001 році, з прийняттям ст. 173 КК України, кримінально-правовим захистом охоплено трудові права людини, передбачені угодами про працю. Таким чином, у 2001 році законодавець вперше вийшов за межі захисту трудових прав людини, передбачених чинним законодавством, розширивши відповідальність роботодавця не тільки порушеннями законодавства про працю, але й обов'язками, які встановлюються на підставі договірних відносин між роботодавцем та працівником.

Сучасне трудове законодавство не розкриває змісту поняття угоди про працю, хоча термін «угода» використовує досить часто. Не розкривається його поняття й у кримінальному законодавстві. Так, Кодекс законів про працю використовує терміни «міжнародна угода», «колективні договори і угоди», «трудовий договір є угода», «угода сторін», «генеральні та галузеві (регіональні) угоди», «колективний договір чи окрема угода», «трудовий договір (контракт, угода)». На думку окремих дослідників, термін угода в трудовому законодавстві є узагальнюючим визначенням, яке уособлює в собі трудовий договір, контракт, колективний договір та колективні угоди [1, с. 176]. У зв'язку з цим робиться висновок про зміст угоди про працю у ст. 173 КК України як трудового договору, контракту, колективного договору або колективної угоди між власником (власниками) та трудящим (трудящими) або уповноваженими ним органами укладених з метою врегулювання виробничих, трудових і соціально-економічних відносин та узгодження інтересів держави, трудящих і власників, а також уповноважених ними органів, і є обов'язковим для всіх суб'єктів цієї угоди [1, с. 176].

Окремі науковці трактують зазначене поняття ще ширше. На думку П. П. Андрушко, поняття «угода про працю» є більш широким, ніж поняття «трудовий договір». Крім трудових договорів до угод про працю слід відносити й деякі цивільно правові договори на виконання певних робіт, зокрема: договір підяду, договір про створення твору в галузі науки, літератури та мистецтва [2, с. 349].

На нашу думку, таке тлумачення закону виходить за межі змісту зазначеної кримінально-правової норми, необґрунтовано розширюючи обсяг кримінально-правового впливу на сферу цивільно-правових відносин. Аналіз диспозиції ст. 173 КК України та ознайомлення з положеннями чинного трудового законодавства дозволяє стверджувати, що термін угода про працю стосується різновиду індивідуальних трудових договорів між роботодавцем та працівником. Інші види угод (колективні, регіональні), які охоплюються терміном «законодавство про працю» поставлені під охорону статтею 172 КК України «Грубе порушення законодавства про працю». Ця думка підтверджується й законом України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)», де в ст. 31 даного закону вказується на відповідальність осіб не за порушення конкретних прав робітників, а, перш за все, за порушення колективних трудових договорів (угод). В іншому випадку, виникає нерозв'язна колізія між цими двома статтями кримінального законодавства. Сказане підтверджує і характер злочинних діянь описаних в диспозиції статті, і те, що законодавець у ст. 173 КК України використовує термін «угода про працю», а не просто «угода» конкретизуючи тим самим сферу застосування зазначеного договору. До того ж, ч. 2 ст. 173 КК України, як кваліфікований склад чітко наголошує на діях стосовно громадянина, тобто відносно угоди, що має індивідуальний характер.

Що стосується можливості застосування ст. 173 КК України стосовно цивільно-правових угод, то згідно Постанови Пленуму Верховного Суду, визначено, що судам підлягають і трудові

спори осіб, що працюють за трудовим договором із фізичними особами (п. 2) [3, с. 220–221]. Тобто судова практика визнає трудовими тільки ті спори, які виникають між фізичними особами у випадку укладення між ними *трудового* договору, а не будь-якої угоди.

Таким чином, під терміном угода про працю у ст. 173 КК України слід розуміти індивідуальні трудові договори між роботодавцем та працівником, які стосуються особливостей відмінних від загальних вимог трудового законодавства. Інші види угод (колективні, регіональні), які охоплюються терміном «законодавство про працю», а також цивільно-правові зобов'язання не охоплюються поняттям визначеним у статті 173 КК України, а у разі злочинного порушення зазначених прав, потребують кваліфікації за іншими статтями КК України, зокрема ст. 172 КК України

Слід погодитися з тим, що зазначена норма, з метою усунення різночитання потребує уточнення. Одним з таких шляхів може бути конкретизація терміну «угода про працю з громадянином», в іншому випадку – розкриття змісту угоди у примітці до статті 173 КК України.

Список бібліографічних посилань

1. Павликівський В. І. Кримінальна відповідальність за порушення законодавства про працю, не пов'язані з посяганням на життя та здоров'я : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2004. 222 с.

2. Андрушко П. П. Коментар до статті 173 КК України // Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / відп. ред. С. С. Яценко. 2-ге вид., перероб. та допов. Київ : А.С.К., 2002. 968 с.

3. Про практику розгляду судами трудових спорів : постанова Пленуму Верховного Суду України від 06.11.1992 № 9 зі змінами від 25.05.1998. // Збірник Постанов Пленуму Верховного Суду України в цивільних справах та із загальних питань. Харків : Одиссей, 2002. 400 с.

Одержано 18.02.2019

УДК 343.97:343.85

Олексій Олексійович ТИТАРЕНКО,

кандидат юридичних наук, доцент,

докторант Харківського національного університету внутрішніх справ

КРИМІНОЛОГІЧНА СКЛАДОВА* У СТРАТЕГІЧНИХ ДОКУМЕНТАХ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДОНЕЦЬКОЇ ТА ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ

В умовах триваючої збройної агресії Російської Федерації (далі – РФ) на Сході України та проведення Операції об'єднаних сил ЗСУ (далі – ООС) на територіях Донецької та Луганської областей одним з актуальних питань залишається забезпечення регіональної безпеки і такої її складової як кримінологічної безпеки.

Забезпечення кримінологічної безпеки в цих складних умовах потребує врахування її складових (пов'язаних з вирішенням відповідних безпекових питань) при формуванні та реалізації не тільки державних стратегічних безпекових документів, а і відповідних стратегічних документів регіонального розвитку (стратегія та програма регіонального розвитку, план реалізації стратегії регіонального розвитку). Щодо останнього то в подальшому пропонуємо розглянути змістовну частину кримінологічної складової в стратегіях, програмах та планах регіонального розвитку окремих територій Донецької та Луганської областей, в умовах збройної агресії з боку РФ.

Вже п'ять років розвиток цих регіонів відбувається в складних умовах, що супроводжується зростанням ризиків порушення законних прав та інтересів населення приймаючих територій та

* До кримінологічної складової в стратегічних документах вданому матеріалі ми відносимо розв'язання питань, спрямованих на стабілізацію криміногенної обстановки, забезпечення публічної (громадської) безпеки, профілактична робота з населенням у напрямку порозуміння та примирення (зниження ступеню ненависті один до одного), усунення (вплив) загально-соціальних факторів впливу на криміногенну обстановку в східних регіонах України.